T. 93. 4

TENTAMEN PHYSIOLOGICO-MEDICUM INAUGURALE,

DE

Secretione Uterina, vel Fluxu qui vulgo *Menſtruus* dicitur.

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NECNON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JOANNES CRAVEN,

HIBERNUS.

A. B. Trin. Coll. Dub.

Soc. Reg. Med. Edin.

Socius.

Nullius addictus jurare in Verba magiſtri.. HOR;

Ad diem 25. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXVII.

32229|

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

Viro egregio,

JOANNI MONTGOMERY,

De Ballileck, in Agro Monaghanienſi,

Armigero,

Senatori Hibernico,

Domi Animorum leni Dominatori,

Sed dum in luce reipublicae verſaretur,

Acri, prompto, incorrupto;

Qui Hiberniam calcatam dudum

Et aerumnis deformatam

Inter primos erexit;

Nec unquam iniquum

Et alienum jugum detractanti,

Sternus propugnator defuit,

Quas quidem virtutes ab ea ſtirpe traxit,

Quae ſemper, non patriae tantum,

Sed et hominum

Studioſa libertatis,

Nomen MONTGOMERY *Americanis* pariter ac *ſuis*,

Clarum et venerabile fecit;

Item,

Reverendo viro,

GULIELMO MAXWELL, S.T.P.

De Falkland,

In Agro Monaghanienſi,

Benignitate, pietate, humanitate,

Omnibuſque felicis ingenii dotibus,

Inſignito;

Digitized by the Internet Archive
in 2020 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b31951442_0001

Nec non,

ATRICIO HASTINGS,

De Eblana

Armigero;

Cujus amica in omnes benevolentia,

Morum ſuavitas et urbanitas,

Eorum, quibus eum noviſſe contigit,

Admirationem et amorem conciliant;

Summa, qua fas eſt, obſervantia,

Prima haec ſtudiorum rudimenta

Sacra voluit

JOANNES CRAVEN.

Pag. 2. *Pro* ambeuntes *lege* ambientes
7. Phaenominis *lege* Phaenomeni
16. topicalis *lege* particularis
21. libidinem *lege* libidini
non illibenter *lege* libenter
ſordeſcere *lege* averſari
tradar *lege* tradam
22. utitilas *lege* utilitas
cruroris *lege* cruoris
23. Ruſshiana *lege* Ruyſchiana
ſentire *lege* ſentiri
24. phyſologi *lege* phyſiologi
25. mutari *lege* mutare
27. alluctetur *lège* reperit
depellentur *lege* depelluntur
29. patiantur *lege* patiuntur
Immenal. *lege* Emmenal.
30. ſchirrorum *lege* ſchirroſum
32. etque *lege* atque
33. aeque *lege* neque
coagularet *lege* coaguletur
35. poſteo *lege* poſtea
pro videri *lege* videre
Pontidera *lege* Pontedera
38. phaenomenonis *lege* phaenomeni
Solō *lege* Sole
41. videri *lege* videre
poſt ſeneſcentibus *adde* ſiſtat
42. phaenomeni *lege* phaenomeno
effunderemur *lege* effunderemus
43. ingrata *lege* ingrato
initerer *lege* eniterer
ingenuorum *lege* ingenuarum
conticeſſit *lege* conticeſcit
poſt benevolentia *adde* proſecutus ſis.

Mr. Cowell with the Compts
from his Countryman
[illegible] Scot

TENTAMEN

PHYSIOLOGICO-MEDICUM

INAUGURALE,

DE

Secretione Uterina, vel Fluxu qui vulgo *Menſtruus* dicitur.

STILLAT certis quibuſdam temporibus ab utero ſanguineus humor; hoc phaenomenon omnium ab omni aevo medicorum movit animos; nec mirum! ecquid enim philoſophica indagatione dignius? Hinc plurimus inquaerenda cauſa impenſus labor. Hominibus proprium plerique ſcripſere phyſiologi; temere Hercule; mecum enim de re dubia multum reputanti, non ad mulieres tantummodo pertinere videtur, ſed ad animantia quaelibet, nec ſolum animantia, ſed et vegetantia quoque omnia, non diſſimilem quandam legem pati ſolere.

 Quoniam

Quoniam vero jubet Academia Edinburgena lauream Apollinarem ambeuntes, vel de re medica, vel phyſica, quicquid palam proferre, de fluxus hujuſce et legibus, et cauſis, conditionibus aequis quas proponit Alma Mater, obtemperaturus, tracto.

Ridebunt forſitan mortales, ſi quis ab animalibus, a plantis imo, hoc qualecunque ſit, fluere affirmet, cum praeſertim fluxui ſolas mulieres obnoxias plerique crediderunt; et aliorum quorundam foeminas animantium ſimiliter affici vix auſi ſunt perpauci aſſerere. Suadet vero, ut novam inirem opinionem, inter omnes organicae materiei partes affinitas, et quaſi cognatio; virorum etiam illuſtrium nomina, qui plurimis animantium officiis plantas etiam fungi docuerunt, ſenſatione, ſcilicet, reſpiratione, circulatione, ſomno, ſpontanietate, et motus a vi externa recipiendi aptitudine; hortatur vero imprimis et recreat vir ſummus *, et in indaganda natura princeps, cujus e ſcriptis conſtat, propagari plantas a quodam coitu, nec inepta minus haec ſuperiori aetati viſa fuiſſet ſententia.

PARS

* Linnaeus.

PARS PRIMA.

PHÆNOMENA MENSTRUORUM.

In regionibus noſtris, circa annum 14um matureſcit virgo, ſcilicet, ea aetate perficitur naturae opus, et fit ad veneris munera obeunda opportunior cruda antea et iners puella; tunc temporis fluit e veneris antro genialis humor, nec ante annum 50um curſum fluxus aſſiduus certa periodo inſtaurare deſinit. Sub boreali coelo tardius egreditur, diutius perſtat; plagas, e contrario, torridas tenentibus, verſus annum nonum * incipit ante annum 35 deſiturus. Exceptiones tamen aliquas patitur lex plerumque generalis, ſanguinem maturius effluxiſſe, et non ante extremam aetatem compeſci fluentum traditur.

Notandum eſt etiam, pro corporis habitu, vivendi ratione, multiſque aliis rebus, magnum intereſſe diſcrimen; quibus victus lautior, temperamentumque ſanguineum, cito menſes erumpere aſſueſcunt, mulierculis laxae corporis compagis et irritabilis, res eadem accidit.

Plurima

* Vide Swiet. Comm.

Plurima ſigna menſes jamjam adfuturos praeſagiunt; calor, torquentes per lumbos et partes vicinas dolores; laſſitudo deinde, oſcitatio crebra, et nauſea; caput dolet, febricitat, nec cibum appetit puella; hebeſcit oculorum acies, et liveſcunt cavi orbes; genas deſerit amabilis rubor; ſedet in ore pallor, in toto corpore macies; foetet halitus, et in cute rubras maculas eſt cernere. Paulo ante ſeroſus ſtillat liquor, leucorrhoeae non abſimilis; rubeſcit deinde paulatim donec tandem merus ſanguis, parvo primum rivo, ſed deinceps pleniori effluit.

Hoc modo erumpunt menſes, et ea, quae ſupra recenſui, evaneſcunt ſigna; turgent mammae, reſplendeſcit facies; roſeum induunt ruborem labia; micant rutili oculi; et, quae pudet dicere, ea levibus pilis horreſcere incipiunt; donec tandem, velut ſerpens novus, poſitis exuviis, fulget.

Poſt xxix vel xxx dies plerumque idem fluxus revertitur, quamvis primum inter et ſecundum non ita certum, ac in ſubſequentibus, ſpatium intercedat; tum quoque eadem recrudeſcere ſigna; paulatim tamen relenteſcunt, donec indies conſuetudine diuturna nullum fere important incommodum; nec defuere etiam

mulieres,

mulieres, apud quas dolor nullus, nulla prorſus invaletudo, fluentum hoc primo erumpens inſigniverit.

Diu inter ſcriptores de copia ſanguinis ſingula periodo effuſi acriter diſputatum eſt. Artis ſalutiferae conditor Hippocrates ad duas libras Atticas, vel 20 uncias, redegit * ; idem fere aeſtimavit Friend †. Alii autem aliter ſenſere. Veriſimilior autem De Haen, qui plurima de hac re pericula inſtituit, neque evacuationem hanc his in plagis 4 vel 5, ad plurimum, uncias raro admodum excedere comperiit, nec unquam in majus excreſcere, quin pars quaedam, vel totum etiam corpus, male adficiatur ‡. Cum varie in variis regionibus ratione initii et finis, ita et ratione copiae ſe habeat ; in calidioribus etenim major, minor in frigidis, obſervatur ; ab his quoque fluxus pendet diuturnitas quae noſtris in plagis 4 vel 5 dies non exſuperat.

Nec magis conſtat cuinam obeundo muneri menſtrua inſerviant. Putant nonnulli fluido hoc uterum irrorari, et recipiendo ita foetui idoneum effici ; aliis vero placet foetus inde alimentum

* Hipp. de Morb. Mulierum.

† Vide Friend. Emmenal.

‡ Vide de Haen Rat. Medend. et Swiet. Comm.

mentum derivari, aut ſic de corpore redundantem eliminari ſanguinem, qui alioquin in graviſſimos fatiſceret morbos: De his autem fuſius infra.

Cum menſtrua, non niſi evoluto utero prorumpunt, ita et evaneſcunt cum ſuſcipiendae proli ineptus evadit; tunc vero paroxyſmi hyſterici et eadem fere inſtant ſymptomata, quae et ipſis primo profluentibus ingruebant. Indies autem imminuuntur, nec niſi duorum intervallo menſium revertuntur; jam non ſanguis ſincerus, ſed rubeſcens ſerum ejicitur, in tenuemque dein et albeſcentem deſinunt materiem.

Quamvis raro foeminis uterum gerentibus menſtrua contingunt, ſemel tamen aut iterum poſt conceptum, nonnunquam etiam per totum geſtationis tempus, apparent: In nutricibus quoque plerumque compeſcuntur, mammaeque ſaepius, inſtante parturitione, lacte intumeſcunt. Praemiſſis igitur quae hujuſce fluxus cauſis enucleandis inſerviebant, ad eas, quae hac de re, theorias excogitantur, expediendas, noſmet accingimus.

PARS

PARS SECUNDA.

THEORIÆ MENSTRUORUM.

Cum ingens hic ingenio pateat, quo libere excurrat campus, nullas non conjecturas excuderunt medici, quibus circumfuſam huic quaeſtioni caliginem depellerent.

1. *Luna Phaenominis Cauſa.*

Eraſiſtratus, vel, ut alii volunt, Aſclepiades, fluxum menſtruum, aeſtus maritimi adinſtar, lunae parere aſſerebat; incidit in mentem iſtam auctor, cum videret, eſſe velut affinitatem quandam inter mutationes, quas ſubit luna, et ea tempora, quibus evacuatio menſtrua reverti ſolet: Etiam multum lunam poſſe exiſtimavit in epilepſia, in mania, et aliis in morbis qui exacerbationes patiuntur. Vir celeberrimus Mead hanc amplexus eſt ſententiam; ſed longe aliter

rem

rem explicare conatus eſt; ratus ſcilicet, aërem a lunae vi quadam dilatari, inde pondus corpori incumbens partim levari, et ſanguinem inde facilius per vaſa continentia viam ſibi parare.

Quae quidem, ut penitus ruat ſententia, ſat eſt animadvertere aeſtum maritimum certis quibuſdam nunquamque immutandis aſtringi legibus, quibus et hoc phaenomenon morem gerat, neceſſe eſt. Si ita etenim res ſe haberet, omnibus in uno quolibet loco eodem tempore mulieribus obtingeret, puta, cum ad terram proxime, qua poſſit, luna approprinquat *, praecipuumque ipſius exercet imperium, et pro variis ejuſdem phaſibus varium ſit oportet. Contrarium prorſus accidere quotidie cernimus, in magnis praeſertim urbibus, ubi qualibet non tantum periodo, ſed et ſingulis diebus, imo et ſingulis horis, accidit; atque apud has deſinit dum apud illas redintegratur. Quinetiam raro in una eademque muliere eodem bis tempore recurrere deprehenditur; ſed nunc ſingulis 15 vel 21 diebus, alias autem poſt menſes tantum aliquot, recurrere deprehenditur, cum lunae legibus apprime conſentiret, ſi, de qua agimus, valeret theoria;

* Hall. Elem. Phyſiol. Tom. 7.

theoria; neque falſa tantum eſt, ſed et manca pariter et imperfecta; exinde enim colligi nequit, cur certo quodam tempore incipiant ceſſantque menſtrua; namque luna aliter pro pueritia et ſenectute, aliter pro intermedia aetate, ſe gerere nequit.

2. *Fermentum.*

Dum apud medicos vigebant adhuc chemicorum opiniones, ea omnia, quae in corpore humano fiunt, ad leges chemicas referre mos erat; et dicebantur menſes a quadam fermentatione * oriri, et a liquore quodam acri uterum vaginamque erodente. Latet penitus natura fermentationis, et Hallerus inſuper vel uno verbo † opinionem funditus eruit, atque evertit: dic enim, argumentandi gratia, fermentationem accidere, eam ſaevius tyrannidem exercere ſuppreſſis menſibus neceſſe eſt, et ab acri liquore fermenti prole, uteri fabricam deleri; quinimo, nullus liquor acris, eroſi nihil, incidentibus, ſeſe offert. Quaerendum eſt etiam, cur a fermenta-

* Vide De Graaf.

† Hall. Elem. Phyſiol. Tom. 7.

ione iſta, univerſum per corpus ſanguinem non novam, et fermenti ſimilem ſpeciem induere? quare ſolus liquorem acrem ſecernit uterus? Quare per quindecim annos latet?

3. *Theoria Mechanica.*

Initis calculis mathematicis, alii rem explicare conati ſunt, quippe qui mechanicorum doctrinas amplexi, corpus pro machina habebant, et hydraulicis tantum legibus parere, credebant, negabant ad faciendos menſes plethoram aliquid conferre, nec faciebant magis et conſuetudinem, et vitae vim latentem. Nihil vero his calculis ineptius facile ei apparebit, qui corporis fabrica, et oeconomia animali rite perpenſis, viderit, non ex una, ſed e multis partibus conſtare hominem, nec uni, ſed plurimis variis inter ſe, et veluti in circulo agentibus, legibus, inſervire.

Duae medicorum haereſes ſunt, de fluxu menſtruo differentium, eorum ſcilicet, quibus pro cauſa eſt generalis plethora, et qui plethorae locali credunt.

4. *Plethora Generalis.*

Plethorae generalis opinio a Galeni tempore uſque invaluit. Summi viri *, qui huic favebant ſententiae, ad eam ſtabiliendam multum laboris et ingenii acuminis impenderunt; eorum argumenta quam paucis expediar.

Mulieres ad concipiendum, et foetum per novem menſes alendum natae, ea lege a natura effinguntur, ut earum inſtrumenta ſanguinis majorem copiam parent, quam in proprio enutriendo corpore abſumi neceſſe eſt. Ante pariendum, ne ex retento ſanguine ingruet malorum cohors, maſſam inutilem eliminando praecavetur; ſed ad hoc efficiendum maxime opportunus uterus; pendulus enim exſtat, et in nullam aliam partem hiant adeo patula vaſorum ora; apud gravidam ſanguis nimius a foetu abſumitur, hoc expulſo, mammas petit, in lac ad infantuli nutrimentum elaborandus. Quinetiam addunt, mulieres magis quam viros ad plethoram eſſe proclives, quippe quae non magis parce veſcantur,

* Boerh. Friend, Monro, Manning.

cantur, et quae, debiliores utpote, et vitam degentes otioſam, non eaſdam evacuationes ſubeunt : inde colligitur, accumulari ſanguinem ; et huc referri debere, dolores capitis, dorſi, et lumborum, et caetera quaecunque antevertunt fluxum ; quin, obſtructis menſibus aut ſuppreſſis, juvat ſanguinem vel ſecta vena vel aliter educere, et hoc pro ſummo argumento ponunt.

His objiciendum occurrit, 1*mo*, Non poſſe rationem reddi, quare poſt conceptum ſubito deſueſcunt penitus menſes fluere. Vix credibile eſt, foetum in primis menſibus parte 40 ſanguinis uti, qui in provectione ſtadio abſumitur ; unde dices, vel in primis menſibus nimiam eſſe copiam, et abortus periculum, vel in poſtremis, quod alendo foetui ſufficeret, deeſſe. Initis calculis, qui plethorae generali favent, argumentum declinare quaerunt : non tantum, aiunt, ſanguinis, quantum per novem menſes effunditur (dicunt vero circiter uncias viginti menſe quoque effluere) ad foetus incrementum neceſſe ; et quoniam exiguus homunculus non totam abſumat copiam, pars adhuc eliminatur, donec tandem firmior, toto ſanguine uti poteſt. Ad haec corroboranda argumenta, quotidianam praxin, ſcilicet, aliquot uncias ſanguinis extemplo poſt con-

conceptionem detrahere, omnem abortus a fluxu orientem metum auferendum, feliciſſime exerceri.

Menſium pondus, ſecunda valetudine, nunquam 6 vel 8 uncias ſuperat, ſaepiſſime quatuor vix aequat; quae quantitas, per ſex menſes, collecta, nec dimidium foetus ponderis aequaret, nec per quatuor geſtationis menſes poſtremos ſatis alere poſſet, ſecundum alteram theoriam; turgeſcunt mammae diu ante partum cum maxime nutriri foetum oportet; et plurimas robuſtioris habitus cernere eſt, quae nullam ſanguinis evacuationem paſſae maturum partum ediderunt.

In copia aeſtimanda, nulla roboris habenda ratio: ſi enim, exempli gratia, paucis diebus ante ejiciendos menſes incidat in peripneumoniam, eryſipelatem, vel morbum quemvis phlogiſticum, cur praemature fluens ſanguis, humores nimios auferendo, turbas non compeſcat? Quin, e contra, ad tempus debitum recurrit fluxus, quod nullominus pro plethora habendum. Effoetae, tabidae, et langueſcentes laborant diu, et larga copia ſtillat ſanguis: Quinetiam quae hoc modo afficiuntur, iis ventrem ferre eſt levamini.

Fac

Fac a plethora pendere purgationem menſtruam, et male paſtas non pati, et fluxum ſanguine de vena miſſo praecaveri concedendum eſt. Sed longe aliter ſeſe res habet; ſecta nempe vena, ſi vel triplicem ſanguinis copiam, dum ſilent menſes, detrahas, ad debitum tamen tempus mulier patitur, nec regreſſis imminuitur quantitas.

Non in culpa eſt, quod plus elaboratur ſanguinis quam alendum corpus efflagitet; hebdomadis enim ſingulis, ſingulis imo diebus, vaſa nimio ſanguine referta evacuari poſtularent.

Nec placet eorum aſſentire ſententiae, quibus mulieres ita a natura factas viſum eſt, ut ſanguinis nimia fiat in earum vaſis congeſtio, et ad talem inſtrumentorum ſanguinem parantium ſtatum infirmum magis et debilius corpus dare proclivitatem; ecquid mulieribus viſcerum chylum facientium ſingularis fabrica? Et hanc ſecundum opinionem uberius quam viros eas paſci oportet; juvat enim ad concoquendos cibos exercitium; difficilis igitur deſidibus et male exercitatis mulierculis digeſtio eſt.

Si foeminis ea vis ineſſet, ut in proprium proliſque nutrimentum ſuppletur ſanguis, robur tale, talem obeſitatem et plethoram, qualem ante con-

conceptum, inter geſtandum adeſſe quoque oporteret; ſed e contrario palleſcit, marceſcit puerpera; et quaenam, quaeſo, alia mutationis ratio reddenda, quam quod abſumitur in prole alenda ſanguis iſte, qui ad proprii corporis impenſum requiritur.

Neque, cum viros plethora ſaepe laborare patet, nec ullum iis exitum dari, niſi qui foeminis communis, credendum eſt ab unciis quatuor, copia exigua, univerſalem et morboſam inferri poſſe plethoram.

Objicitur etiam, pendere non raro a refertis vaſis amenorrhoeam, et hunc morbum, ſecta vena, feliciter tractari.

Nec quod perſpiratio minor ſit, et quod humorum copia exigua per alia tranſeat emunctoria, iſta ſuffulcitur opinio; in plagis etenim torridis, larga ſolet eſſe perſpiratio, et in regionibus iſtis, copioſores, quam terras Boreales tenentibus, menſes eſſloreſcunt.

Si minor ſit apud foeminas, ob fibram debiliorem, perſpiratio, puellis etiam minimam eſſe oportet (quippe quibus multo debiliores ſunt fibrae), et idcirco menſes vel a cunis cieri. Addendum etiam, quod obſervavit Van Swieten, inſigne

ſigne poſt eruptos menſes puellarum incrementum fieri.

Nec ulla ſatis digna cauſa datur, cur circa annum 45tum evaneſcat purgatio menſtrua; ſi enim circa hoc tempus firmior uteri compages ſanguini tranſituro obſtet, denſae ſunt etiam per caeterum corpus fibrae, et materiae perſpirabili tranſitus non minus foret difficilis; nec paulatim, ſed ſubito quodammodo, menſes deſueſcunt effloreſcere; non ideo fibrarum in cauſa eſt rigiditas.

Iſta a claris viris prolata argumenta, adeo ſententiae plethoram pro cauſa ponentium, obſtitere, ut ad conſuetudinis vim ſe conferant, dicantque, ſi plethora actionem uterinam ciet, etiam amota cauſa perſtare; inepta vero vox iſta eſt, nec veris philoſophiae legibus conſentanea.

5. *Plethora vel congeſtio topicalis.*

Proximum locum obtinet plethora localis. Theoria iſta a ſummo viro, profeſſore Andreapolitano Simſon excuſſa, multum invaluit, auctoritate innixa, Van Swieten, Halleri, et aliorum celeb. virorum; et quamvis litem non penitus diri-

dirimerunt, multum tamen fidei ſententiae adjecerunt ea, quae Clift. Wintringham celebravit pericula. In eandem fere mentem incidit illuſtris Cullen, et Wintringhamii experientia profectus, hujuſmodi argumenta profeſſor ſubtilis, et ingenioſus profert. Venarum magis quam arteriarum, quae venas comitantur, tunicae puberibus ſunt denſae; ob reſiſtentes ideo venas, liber ſanguinis ex arteriis in venas fluxus impeditur, et arteriae magis diſtenduntur, quam ſi nil tale adeſſet: ab ineunte, igitur ad mediam uſque aetatem, plethora laborant arteriae. Sed ope diſtenſionis perpetuae et preſſurae a ſanguinis impetu, arteriarum denſitas tandem venarum denſitati par evadit; hoc fere ſemper circiter medium vitae tempus evenit; ſed ſeneſcentibus eadem adeſt preſſura, denſiores inde tandem arteriae fiunt, et venoſa naſcitur plethora; ad ciendos menſes ovaria conferre putat idem egregius medicus; quis vero ovariorum ſit ſtatus peculiaris iſte, neſcire ſe fatetur. Additur ab hujus opinionis fautoribus ſine vaſorum plethora nec evolvi nec creſcere hominem, ſed non eodem tempore extenditur ſingula pars, nec ad creſcendum ſegnius ſe praebet ullum, quam uterus, viſcus;

producuntur ideo ante erumpendos menſes alia viſcera, et eo fertur ſanguis, unde uterus penſilis redituro obſtet. Aiunt etiam et magis patulas et debiliores eſſe arterias uterinas, quam quae apud mares, ſimili fere munere funguntur, ſpermaticae, firmiores vero nec grandes adeo venas cognomines; deeſſe preterea iis valvulas, inde circulationem impediri, et eouſque arteriarum fieri plethoram, ut ſibi parata via irruperet ſanguis ; et ex iſtis aiunt principiis explicari poſſe, quae circa tempus iſtud eveniunt ſymptomata, horror ſcilicet, laſſitudo, calor, gravedo, et circa lumbos, dorſum, et abdomen dolores.

Haec autem theoria minime primum erumpentium menſium cauſam reddit, atque hic haud levia objicienda veniunt.

Age, diſputationis ergo, inaequalem fabricam (quod minime pro certo habendum) quis dicat alio quovis tempore antequam ſupervenit fluxus, minus inter ſe diſpares eſſe uterum caeteraſque corporis partes. Non, quaeſo, ſilere menſes intelligendum ea aetate, anno ſcilicet 30 vel 35, quando venarum cum arteriis haud diſſimilis eſt denſitas ? Sed poſt ortam plethoram venoſam, dudum perſtat.

Ecquae

Ecquae proferendae rationes cur, neglecta hominis portione qualibet, ad alteram porrigendam partem, iniqua laborem et curas impenderet natura; quin a provido rerum Parente et humano genere uſque reparando invigilante, ea lege homines conſtitutos lubentius dicam, ut crudo caetero corpore et rudi, vigeat et matureſcat uterus, et ante evolutum corpus puellas menſtrua pati quis neſciat?

Obſtructis menſibus, eo, quo aſſueſcunt efflореſcere, tempore, aeger et moleſtus laborat uterus, redeunt ſymptomata quaeque, unde ad futurum fluxum noſcas, vel quae eum ſtipare ſolent; perſtant ea ſigna per très aut quatuor dies, et nulla evacuatione facta evaneſcunt, quid tunc temporis fit congeſtio localis? Si enim menſes ob plethoram effluant, congeſtum topice ſanguinem paulatim augeri decet, et viam tandem ſibi per uterum, portam facillimam, ſtruere, vel eos tandem morbos cieri, quibus coacervatus in vaſis ſanguis pro cauſa exſtat.

Creſcentes praeterea poſt eruptos menſes puellas reperias; nec creſcentibus deeſt purgatio menſtrua, nec minuitur copia; ſunt et alia plura contra plethorae localis ſententiam proferenda; ſed, ut mihi videtur, his quae recenſui argumentis

gumentis male nata opinio eruitur, nec pluribus verbis eam refellere opus.

6. *A libidine petitur.*

Nuperrima quae hac de re prodiit ſententia a viro ingenioſiſſimo Rob. Emmet in diſſertatione inaugurali tradita eſt; menſtruam purgationem a libidine primario pendere contendit; ea ſcilicet urgente, circa pubertatis annos major ad uterum ſanguinis copia, et majore impetu impellitur; ibique mechaniſmo quodam, ab eo non abſimili, qui in erecto pene virili obtinet, diu remorari cogitur, tuncque extravaſatur in ſinus debitos huic a natura recipiendo comparatos, ubi iterato oeſtri venerei inſultu tanta congeritur copia, ut contractilem uterum ſtimulando exinde expellitur. Hanc opinionem amplexus perpolivit ſcriptor quidam, qui ideo certis effloreſcere intervallis purgationem menſtruam putat, quod perfectior ſit hominum memoria, ſuaſque inter ſe facilius notiones conſocientur *. His vero argumentis obſtat, quod fatuae, quibus brutis quibuſdam imbecilior mens eſt, rite menſtrua

* Brunonis Praelectiones.

ſtrua patiantur, dum iiſdem carent nutrices, etiamſi libidinem non illibenter indulgeant.

Longe autem invectiori rationum pondere haec premitur theoria. 1*mo*, Quidam ſolertiſſimi oblatrant anatomici *, qui fruſtra ideo cadavera rimati ſunt, ut caveas quas finxerunt, in utero deprehenderent. 2*do*, Inſtante imprimis fluxu menſtruo, foeminas venerem ſordeſcere obſervatur †.

PARS TERTIA.

THEORIA PROPONITUR VERISIMILIOR.

Supereſt ut de hac re veriſimilius aliquid, quantum in me eſt, tradar, nulla his, quas ſupra recenſui, ſententiis fide addita.

1. *Menſium fons, eorum indoles et uſus.*

Conſtat, a ſecretione quadam, plurima in corpore humano fieri, bilem exempli gratia, ſalivam,

* Monro, Haller.

† Van Swieten. Comm.

vam, ſuccos gaſtricos et pancreaticos, quorum in concoquendis cibis utitilas, ſemen, et hominis incrementum ; non veri abſimile mihi videtur, menſes a glandula elaborari, et eorum uſum ad novi primordia animalis inſervire, vel hujus ſaltem portionem iſtam quam mater ſuppeditat ; non enim nobis res eſt, utrum totus matris ſit homunculus, necne, neutra opinio mihi obſtat exiſtimanti, ab utero ſuum periodo quadam certa elaborari foetum.

Plurima, quae in ſanguine menſtruo cernere eſt, hanc videntur munire ſententiam ; non enim menſtruus ſanguis, ritu aliunde detracti, ſincerus ſtillat. Pondus vero inutile eſt, et e corpore eliminandum, quod foetor confirmat, quem neque a putredine, nec ab addito muco oriri conſtat. A ſecta vena, ſi ſanguinem detractum aëri diutius ſubjicias, non ſaevum adeo odorem exhalat, nec putreſcentis cruroris foetorem refert, nec hujus, cui mucus adjicitur ; dudum etiam putredinem arcet, quod per purgationem menſtruam eliminatur ; fuſcus et nigricans eſt huic color, micat ille rutilus. Sed, quo nil aliud magis noſtram adjuvat ſententiam, narrantur viri ſummi Hunter pericula, qui nullo modo ſanguinem menſtruum coagulare potuit ; exſtat

ſtat quoque Rufshiana puellae hiſtoria, cui 20 annos natae a membrana coerciti nondum effloreſcebant menſes; hac inciſa, ruebat extemplo uſque ad quatuor librarum pondus nigricans cruor, nec coagulabilis nec ad putredinem proclivis *; et quamvis hujuſmodi non plurima proferenda ſunt, his tamen fidendum, donec altera et numeroſiora inſtituantur pericula †. Conſentiunt etiam cum menſium phaenomenis aliarum ſecretionum ſymptomata; qui primo impetu ſaeviebant dolores, ii paulatim ſentire deſueſcunt, et ſimilis a bile tum primum fluente infantulorum ſenſus; ſed ſi non guttatim ſtillaret bilis, ſed menſium adinſtar interjecto temporis intervallo pleno effluerit rivo, tunc eandem periodo quaque moleſtiam perſentiendam credo; et pariter ſi menſium aſſidua ſecretio eſſet, nihil inde poſt eoſdem primum eruptos pertimeſcendum; qui

* Vide Ruyſch. Obſerv. 32. Tom. Prim.

† Cuilibet in hac re experimenta inſtituendi cura ſit, menſtruum humorem naturaliter fluentem aſſumere; ſi eo etenim utatur, qui ſolito juſtoque uberius profluit, non facile errore carebit; ita enim laxa patulaque dehiſcunt uteri vaſcula, ut debitae ſecretioni imparia evadunt.

qui aliis ſtimulo eſt ſecretionibus, calor menſtruum fluxum auget.

Neque interna uteri ſuperficie haec peragitur ſecretio, ſed illis enimvero arteriis, quibus totum fere ipſius conflatur corpus, quaeque in caveam hanc patulis inhiant oſculis. Hic autem a reliquo ſecernitur ſanguine pars aliqua ſemini apta conficiendo, quod a tenuitate tuborum Fallopianorum poſtea conbibitur, et in ovariorum cellulis deponitur, dum quod ſuperfluum eſt per vaginam eliminatur.

Principem equidem in generando foetu ovaria locum obtinere uno ferme omnes conſentiunt ore phyſologi, ſecundum vero ſolummodo uterum; quin et ipſum non niſi nidum quemdam recipiendo inſtructum embryoni exiſtimarunt; quia in illis lutea ſemper corpora reperiere, totidemque cicatrices, quot praeceſſerint conceptus; illa praeterea animalia, quae ovariis orbata ſunt, jugi poſtea ſterilitate uſque areſcunt; quae vero in utero deprehenduntur glandulae, ab his tantummodo elaboratur mucus quidem irrorandae ipſius qui inſerviat ſuperficiei, neque in illis, unde effluit ſanguis, arteriis, quidpiam glandulari ſimile compagi detexeris, cui mutationem hanc tribuas. Alia adhuc

praeſto

praeſto ſunt argumenta, quae ex ovaria inter teſteſque cognatione quadam petieris; adeunt arteriae ſpermaticae ovaria; reperiuntur ante eruptas menſes ova; et non facile ſtatuas quomodo in cellulas ſemen devehi poſſit.

Sed admodum ſpongioſa ovaria, docet anatomia; nec glandularem eorum fabricam eſſe; nulla ideo ab iis perfici ſecretio poteſt; et ſecretionem ad hominem gignendum neceſſe quis neget; et quamvis utero mucoſae ſunt glandulae, tamen exiſtimandum ab arteriis menſtruam purgationem effundentibus aliquid poſſe ſecerni. Sed ſanguinis dotes primordiales mutari queunt flexuoſae vaſorum ſeries, et glandularum officio fungitur quodammodo haec fabrica; vel potius nil aliud eſt glandula quam ex conglomeratis vaſis congeries; et nullibi in corpore tortuoſum adeo iter, aut plura innumeris anaſtomoſis vaſa conjuncta cernere eſt. Nec in aliis viſceribus talia de ſunt phaenomena; cutem aſſidua humectat ſecretio; evenit quoque ſimile quid in pulmonibus, et neutro in exemplo, quia glandulas non repieras, inde materiam per meatus ſimplices eliminari colligendum; nec ad gaſtricum elaborandum ſuccum, quo nil in homine ſubtilius, praeter arctum et delicatum vaſorum rete

ulla alia paratur fabrica. Multum ideo a veritatis ſcopulo aberraverunt, qui ineſſe ovaria inter et teſtes conſenſum credebant; glandularis teſtibus eſt fabrica; nullae ſunt ovariis glandulae, nulla epididimis, et ſunt potius cum veſiculis ſeminalibus conferenda. Nec quod ſpermaticae arteriae petant ovaria inde colligendum ea ad explendum teſticulorum munus eſſe conſtituta; hujus enim arteriae maxima pars ad uterum pertinet; viris quorum vel conglomeratae vel glandulares ſunt teſtes, longum eſt admodum vas ſpermaticum, nec talis fabrica ſupervacanea eſt habenda; mulieribus, e contrario, breve eſt, quamvis iis fore longiſſimum exiſtimes, quippe quarum nullae reperiuntur in ovariis glandulae. In tenerrima puella ova, fateor, facile, deprehenderis, haec autem minime foetus ſunt habenda, quin multum poſt conceptum vel armato oculo nullus patet in embryone partium ordo; nec niſi in foemina adulta, et forte non niſi menſibus noviſſime effluxis, ſaccos iſtos detegas, quos pellucido quodam liquore refertos per calorem vel alcohol coagulabili tradunt ſcriptores; et reputanti ſecum pellucidas has veſiculas ſpongioſa uteri compage circumtegi, et tubulos iis eſſe a ſuperficie externa, facile ſtatuendum eſt;

quo-

quomodo ſemini ingreſſus pateat; poſſunt etenim, dum menſtrua effluunt, dilatari, cumque fluidum hoc ſubtile admodum ſupponamus, nihil obſtat quin facile a tubis Fallopianis, quae ante mortem ovariis forſitan adhaerent, per minimula haec oſcula viam ſibi alluctetur ad ova quae huic ſemini praebent receptacula. Hinc intelligetur cur foeminae, quibus praeciduntur ovaria, poſtea ſterileſcunt. Objiciatur, denique, debere materiam hanc ita ſecretam, et in cavam uteri dilapſam, per os tincae cum reliquis elabi, aut hanc etiam partem rubram inutilemque a capillaribus tubis Fallopianis, ad quas pariter appellit, reſorberi; talia autem objicienti ſimile quid deprehendere eſt in tubo alimentario, unde faeces depellentur, dum chylus a lacteis conbibitur.

Cuinam purgatio menſtrua uſui inſerviat, diſcrepant inter ſe medici; eam ſoli foetus nutrimento elici putant nonnulli. Si autem, aut jam ſupra probare ſategimus, ſanguis permutetur, lymphaque, qua ſola alat, viduetur, opinio haec ruat neceſſe eſt: praeterea patet, primo a conceptu menſe tantam non poſſe a foetu inſumi copiam, nec menſe ultimo eandem ſufficere, un-

de

de conjicere pronum eſt, eam ad genituram prorſus eſſe neceſſariam, eique ſoli conſpirari.

Plerique, qui hanc rem penſitarunt, authores, in id conſentiunt, foeminam nempe non poſſe utero concipere, quin prius fluxum hunc paſſa fuerit; quod utique quotidiana adeo experientia comprobatur, ut nullus ſit qui de eo dubius haereat. Quin et affirmare non dubito, mulierem nunquam concipere niſi menſtrua immediate praeceſſerint; aliter etenim ſemen ab ovariorum abſorbentibus in ſanguinem revehitur; hinc mulieres graviditatis periodos ab ultimo menſium fluxu ſtatuunt.

Qui vero huic opinioni adverſantur, his ſeſe rationibus circumvallunt. 1*mo*, Apud quoſdam itinerum ſcriptores legere eſt, lege hac generali Braſilienſes expertes eſſe; et Laponicis, auctore Linnaeo, foeminis non niſi ſemel in anno menſtrua adeſſe, idque ſolſtitio aeſtivo *, aut iis penitus carere, tumque ſteriles et effoetae langueſcere. 2*do*, Sterilitatem quoque a menorrhagia oriri annotatur. 3*tio*, Ex autopia anatomica, patet, fluxum hunc a vagina ſtillare. 4*to*, Denique, apud plurimas mulieres per totum geſtationis tempus obtinet.

1*mo*,

* Vide Flor. Lapon.

1*mo*, Non deſunt, qui menſtrua ad generationem inutilia eſſe volunt; huic vero ſententiae graviſſima refragatur authoritas. Phyſiologorum princeps Haller monet, ceſſantibus menſtruis, ſterilitatem accerſiri, iiſdem vero nondum eruptis graviditatem deſiderari. Ipſorum vero ex eo forſitan irrepſit error, quod menſtrua perſaepe albicantia lympham colore referant *; non cunctis noſtrae regionis mulieribus aequa lege menſes albeſcunt; et veriſimile eſt, ſub coelo gelidiſſimo, adeo pallidam exſtare purgationem menſtruam, ut pro vero fluxu vix haberetur. Quod de Braſilienſibus fertur, nulla fide dignum videtur; menſes enim patiantur fluminis Oroonoko viciniſſimae incolae †; et conſtat, Samoides, quae iſta olim purgatione carere credebantur, legi communi eſſe obnoxias; et, pro diverſitate locorum, diverſa plura obſtare queunt, ne detegatur fluxus: recte ideo Aſtrucius,

"*Qui ne fleure pas, ne graine pas.*"

2*do*, Reſpondendum, morbum eſſe menorrhagiam, nec cum ea nobis res eſt de fluxu in ſano corpore

* Vide Spence's Midwifery, and Friend's Immenal.
† Hall. Elem. Phyſ. Tom. 7.

corpore differentibus; ſed ſterilitas inde oriri poteſt, ſive evecto a fluento ſanguine embryone, ſive ob plurimam debilitatem, vel, quod veriſimilius, laxa et hiantia vaſcula ſanguini nulla mutatione vel ſecretione peracta, exitum praebere.

3tio, Vaſa aliquando in imum uterum, vel etiam in vaginam, hiare non negandum eſt; ſed raro accidere ſolere ſectis cadaveribus patet, et utero inverſo, ſtillante ab ejus arteriis ſanguine; vel forſitan praeternaturalis eſt ſpecies altera; non enim utero ſolo conceditur a Natura luſu vacare; vel nonne fieri poteſt, ut iſtae ſteriles extiterint mulieres?

4to, Quod proponitur, ſcil. parturientes fluxum pati, hoc in ſequenti modo explicandum: placenta utero inhaerens minor eſt quam quae totam occupet vaſorum ſuperficiem, nuda exſtat pars quaedam; et quoniam ineſt ſecernendi facultas, forſitan paucae exigua copia purgationes; et ubi per novem menſes perſtat fluxus aſſiduus, dicam, circa uteri cervicem implantatos arteriarum fines menſes effundere ſimiliter bilem elaborat ſchirrorum hepar, modo ejus pars quaedam ſana ſit; ſed rariſſima haec ſunt omnia, nec contra leges generales uſurpanda; et aſſeren-

tium

tium menſes alendo foetui inſervire, non minus ſententiae obſtant.

2. *Legi communi cuncta ſubjici animantia.*

Ariſtoteles, naturae indagator accuratiſſimus, lege hac teneri animantia quaelibet calidioris ſanguinis * adfirmavit; et veteres recentioreſque quidam ſcripſerunt, vaccam, equam, canem, cervum, balaenam, rajampiſcem, tincam, et mullum ei parere. Neque hic conſiſtam, quin et purgationem menſtruam omnibus omnino animalibus obtingere dixerim, quibus utero concipere datum eſt. Et, 1*mo*, Quidem, ut jam vidimus, nullam unquam gravidam fieri mulierem, quin prius menſes effloreſcant; non ſecus igitur de animalibus ſentiendum; nec immerito ſimile quid ipſis accidere conjiciemus: cumque vel minimula prolem aliquam animalcula progenerant, ita et fluxum quemdam pati putaverim. 2*do*, Rubrum colorem menſibus minime neceſſarium ducimus, cum nec idem ſit de eſſentia fibrae muſcularis, neque una multiplici florum familiae

* Vide Ariſtot· Hiſt. Nat.

familiae facies ; et quidem in foemina humana varius pro varia regionum, temporumque ratione, menſium color deprehenditur. Quid mirum igitur, ſi tam diverſe ſe habeat in animalibus, quae non ita inter ſe locorum varietate diſcrepant, quam a ſe invicem ſpeciebus diſcriminantur ? *3tio*, Longe aliter foetet ſanguis menſtruus ac cruor putridus ; apprimeque callent animantes, quo femellae tempore oeſtro venereo pertentantur, quod non niſi ex odore quodam tunc temporis exhalato innoteſcit ; hocque ſecretioni uterinae, de qua agimus, tributum velimus. Menſtruis fluentibus, non mulieres tantum, ſed et caetera animantia, veneri aegrius auſcultant ; etque ex accurata obſervatione afferit cel. Buffon, canem foeminam, ſub fluxus hujuſce tempora, mari prorſus reluctari. *5to*, Minime obſtat, quod a clariſſ. Hallero conjicitur, ſcil. fluxum hunc nonniſi ſollicitante prurigine cupidinea obſervari, tuncque ſanguinis extillationem quandam obtinere, quae pro purgatione menſtrua perperam uſurpatur. Sed huic ſententiae prorſus diſſentio ; ſi etenim ita ſe haberet, cur certo ſemper tempore accideret ? Quod ſi hac in re experimenta periclitarentur, nullus dubito quin ſanguis hic menſtruum referret,

tum

tum ex eo quod aeque calore coagularet, diuque putredini renitetur; ſicque lis omnis penitus dirimeretur.

Cum igitur in regionibus calidis purgatio menſtrua ſemper conceptui praeeat, neque ſine hac locum habere poſſit; mulieresque in circulo Arctico foecundas eſſe conſtat, non immerito pronunciabimus, menſtrua geniturae inſervire, communique hac lege omnes foeminas teneri, quamvis varia apud varias ratione copiae, vel coloris, obſervantur; pariter vidimus ſecretionem hanc ab utero elaborari, et ab eo teſtium inſtar, minime autem ab ovariis, tanquam praecipuo inſtrumento, generationem peragi; Tubas Fallopianas, more vaſorum deferentium, ad ova in ovariis, a veſiculis ſeminalibus non abſimilibus, ſemen perducere, ubi veluti in receptaculis deponitur, et gratum ſuppeditat generationis organis ſtimulum; neque conceptum contingere innuimus, quin immediate menſtrua praeceſſerint, ſiquidem brevi a lymphaticis ovariorum reſorberetur ſemen; unde in propatulo eſt, menſtrua venereae cupidinis cauſam, non equidam ſolam apud foeminam humanam, perperam autem effectum haberi.

E Cum

Cum omnibus ſimilia animantibus organa, ad eadem obeunda officia, natura ſuppeditat, tum ſimilis quaedam ipſis neceſſario adeſt evacuatio, quamvis diverſa in diverſis, tum ratione temporis, tum praeſertim ratione copiae, reperitur.

3. *Utrum ad plantas poſſet coextendi ſecretio uterina?*

Dudum rerum naturae iſta pars, qua nihil amoenius, nihil pulchrius, inculta ſquallidaque jacebat, nuperioribus his diebus viri quidam ingenioſi huic ſtudio incubuerant; cum vero perpauca hic facta ſuppeditant, omnis fere hac de re certitudo exulet neceſſe eſt, et ſolo analogiae fundamento ſubnitimur, quae cum caſta, legitima, ſuiſque ſit abſoluta numeris, debito rationis pondere minime deſtituitur.

Suam non ſecus ac animantes prolem plantae progenerant, et, authore Linnaeo, maritati inter ſe connubio coeunt; ſuis ſemper veſtiuntur floſculis, antequam ſoboleſcant, ipſarumque germina omnibus, quibus generationis opus peragitur, organis muniuntur; ſuum mas ſemen teſteſque; ſuam quoque foemina vaginam, uterumque

rumque ſortiuntur, quibus receptam a mare farinam fovet, quaque ſublata, ipſius penitus tolleretur foecunditas ; cum igitur apud foeminam humanam conceptui ſemper anteat ſecretio uterina, idemque de caeteris animantibus haud inſulſe dixeris, eadem quoque lege plantas obligari, non ita temere pronunciaveris. In unaquaque planta foemina cuilibet obſervatori, paulo ante farinam maſculinam conbiberit, poſteo vero nunquam, liquorem quemdam videri eſt a foemineo ſtigmate exudantem, cujus pro exemplo ſit flos violae tricoloris, "Ante hanc foecunda-" "tionem, ſi comprimas vulvam, extillabit liquor" "quidam lacunarum melleus *, qui farinam iſ-" "tam genitalem retinet, attrahit, et forte ex-" "trahit †." Et auctor quidem, de plantarum ſponſaliis, ait, "In omnibus *fère* floſculis liquor" "nectareus adeſt, a flore ſecretus, quem putat," "celeb. Pontidera balſamum illud eſſe, quod fe-" "mina

* Quem neque melleum, neque nectareum merito nuncupaveris, ſiquidem in ipſis plantis maribus deprehenditur ; idque etiam cum alia quacunque floris parte (petalo, puta, ſive calici) nectareum ſitum ſit, humor hic a ſtigmate facile elicies.

† Flor. Lap.

"mina hauriunt, ut eo diutius conſerventur *." Iterumque ſic habet, "Quippe nondum conſtat, quid humor hic nectareus in phyſiologia floris certo praeſtet †." Atque hanc praecipue plantarum partem uterinae ſecretioni aſſimilare non dubitamus, idemque praeſtare munus dixerimus; plurimaque ſuadent rem ita ſe habere: 1*mo*, Quia a ſtigmate profluit. 2*do*, Quia in omnibus *fere* apparet floribus; maſculinis tantum fortaſſe deeſt; quae, ſi probata opinio, novum praevalenſque, aliis jam ſupra relatis, argumentum praeberet. 3*tio*, Has dotes fruſtra plantis natura donari impoſſibile, adhuc uſus non clareſcit, conjecturas igitur protuli veriſimillimas. 4*to*, Quaevis attamen theoria menſtruationis placeat, eandem et in omnibus animalibus, et in omnibus *fere* plantis exiſtere, concedendum; nam, ſi imperio Lunae ſubjicitur, annon haec plantas maxime afficit? Si a fermentatione pendet, annon omnium ſanguini animalium eandem fermentationem neceſſe eſt? Hominis etenim aliorum ſanguine animalium nihil diſtat; plantarumque ſuccus ſanguinis muneribus fungitur. Si tantum phyſicas

* Amoenit. Acad. Sponſ. Plant.

† Ibid.

phyſicas ſubit rationes, annon iiſdem ſubmittuntur omnia fluida? Nec alias ſane plantas pati multi contendunt auctores. Si porro a ſanguinis copia in mulieribus ad foetum nutriendum creata pendet, cur aliis foeminis, tum animalibus, tum plantis, foetus aeque alentibus, eadem negaretur copia? vel, ſi tantum ad partes generationis perluendas, annon his eaedem quam mulieribus partes ſunt? Si a quadam imperfecta uteri ſtructura, nonne eundem uteri defectum in aliis animantibus interdum invenimus? Si ab ovariis in uterum agentibus, annon omnibus ovaria? Si a quodam inter arteriarum et venarum roboris diſcrimine ad quarundam incrementum partium ita comparato, quoniam omnia animalia ſimul cum plantis ſimiliter creſcunt, nonne in omnibus hocce diſcrimen eminere debet? Si ſtat pro cauſa libido, cuncta certa animalia venerem concupiſcunt, fortaſſe plantae; proindeque menſtrua pati deberent? Quae, ſi per uterum ſecernerentur, ut proles progeneretur, eademque venerem ſollicitarent, ſuo quaeque utero, aut ſaltem inſtrumento quodam utero non abſimili, quo ſpeciem propagarent, inſtruuntur.

4.

4. *Vis virtuſque Solis hujus phaenomenonis cauſa.*

Genialem Solis calorem, omnium quae viſa ſunt, vitaeque ipſius cauſam primam, menſtruationis etiam, (quatenus ab efficiente cauſa pendet), ab ejuſdem hiſtoria plane conſtat. Sub zona enim torrida, ubi aeſtus perpetuus et fere aequalis, haud tam clare imminent ejuſdem effectus, quam ſub frigida, quae maximas caloris mutationes frequentiſſime ſubit; quam ſententiam probant multa. Inter tropica profecto tenera aetate incipiunt menſes, copioſeque fluunt; in regionibus ſeptentrionalibus, multo ſerius oriuntur, fluuntque parcius; atque, ab plagis torridis ſi gradatim recedas, perinde ejuſdem quantitatem imminui, eruptionem primum retardari, et demum omnino evaneſcere inveniemus. Ita Lapponiae mulieres ſingulis annis, per ſolſtitium nempe aeſtivum, Solo tunc potiſſimum agente, tantum menſtruant; at in regionibus plus ad Septentriones vergentibus, quas minime ſovet calor, rarius occurrant menſes. In omnia porro animalia et vegetabilia ha-

rum

rum regionum imperium exercet Sol; quo abſente, foeminae marium amplexibus repugnant, in latebris ſeſe abducunt ferae, marcent plantae, moerent omnia; illo autem revertente, cuncta revireſcunt, foeminae, menſtruatione Solem ſequente peracta, in venerem gratiſſimam ruunt; Plantaeque foliis umbriferis floribuſque decorantur nitidiſſimis,

"One endleſs bluſh, one white impurpled ſhower
"Of mingled bloſſoms———
————"and hid beneath
"The fair profuſion, yellow Autumn lies.

Si vero ob poteſtatem Solis fluant menſes, quaerendum, qua de cauſa non in torridis plagis ſaepius quam ſub coelo leniori erumpant? (Tempeſtivi enim coeli incolae ſolent ſaepius quam apud ſeptentrionales effloreſcere menſes). Quare per hyemem pariter ac dum fervet aeſtas, ſingulis menſibus, nec cunctae eodem tempore, mulieres menſes patiuntur?

Non tantum dicam, intereſſe diſcrimen inter temperiem noſtrae hujus, et earum quae intra tropicos ſunt regionum, quantum inter noſtri coeli

coeli et plagarum Polarium temperiem; ſed tamen hujuſmodi evenit quoddam, et ante diem redeunt menſes inter Tropicos, et conſtantes ſunt magis; et quoniam plenius effluant, non inepte dici poteſt, a diſpari copia quodammodo penſari temporis intervalla.

Conſtat, non in ordine adeo menſes fluere hyemali tempore; in noſtra Academia, de medicina Clinica praelegens, tradit Profeſſor egregius, plures in Noſocomium recipi ſolere per hyemem quam per aeſtatem amenorrhoea laborantes. Nec fieri poteſt, ut omnes eodem temporis momento purgationem menſtruam mulieres patiantur; in univerſa qualibet regione, cunctas conſentientes nunquam invenies, aetate, fibrarum vel rigiditate, vel flacciditate, ſanitate, et copia ſanguinis, victu, et vivendi ratione, animique affectibus; ſed, quaecunque eodem loco degentes, his omnibus ſimul afficiantur, fere et eodem tempore menſes efflereſcant, dicam; ſic in regionibus tropicis conſtans magis et copioſior adeſt, ſub mitiori coelo, temperie parum immutata, non multum variant phaenomena; regiones magis ſeptentrionales tenentibus rarius erumpunt menſes; hyems Lapponica vix efflorefcere ſinit menſes; et quoniam regionis iſtius aeſtas ab hyeme

multum

multum diſcrepat, efflorescentes ordinem exacti-orem menſes ſervant; patet ideo, a coelo frigido ad calidius ſi mulier tranſeat, mire affici iſtam purgationem; ſimili legi paret plantarum ſecretio; in plagis frigidiſſimis, vel nullus vel parciſſimus eſt fluxus; eaedem in noſtris regionibus magis in flores luxuriant, ſed magis ad meridiem, vel pluries in anno flores edunt, eandem arborem poma et matura et immatura, et flores gerentem ſaepius videri eſt, et vel quovis anni tempore pullulat; de planta quadam certior factus fui, novies per annum in his plagis floreſcente. Et quoniam cujuſlibet vegetantis a partibus foemineis emanet humor ad conceptum imprimis neceſſarius, illum ſecretionem uterinam vocare auſus ſum; eas enim credo in cunctis fungendis officiis, cum animalibus conſentire.

Cur certa aetatis periodo erumpat, aut pariter ſeneſcentibus, cur unoquoque menſe recurrat fluxus, nulla prorſus adhuc cauſa juſta prolata eſt; quae a Friendio et aliis in medium profertur ſententia prorſus temnenda eſt.

Apud mares, nonniſi evolutis legitime teſtibus, ſemen ſecernitur; cum vero ingruente ſenio, reliquae claudicant functiones, haec quoque ſecretio penitus aboletur; ſic etiam uterus, qui

prae caeteris corporis organis citius matureſcit, ſuum pariter ſemen conficit, eodemque fere tempore torpet, languetque iners; cumque prae viris anhelante gradu ad maturitatem properent mulieres, citiuſque ſenectutis fata patiantur, ſic apud illas maturius effloreſcit, ſeriuſque ſufflaminatur haec evacuatio.

Cauſas recenſuimus, cur majori profluxerit copia, idque frequentius, pro varia locorum ratione, in proxima praecipue a Sole diſtantia; ſed latet, et forſitan in aeternum latebit, quare quibuſdam animantibus et vegetantibus, ſit facultas tenuem modo liquorem ſecernendi, dum alia ſemel in anno, alia ter, quater, ſexies, vel duodecies purgationem ſubeant.

Vocabulum menſtrua, non parum obfuit quominus phaenomeni huic eam quae poſtulat lucem, effunderemur; quippe quod unoquoque menſe idem recurrere, fluxumque ſemper rubrum inveſire, innuat, quae quidem ad ipſiſſimam rei naturam pertinere auctores perperam judicarunt. Varie autem apud ipſas mulieres appareat, nunc intra 15 dies, nunc intra 21; ſilent etiam diu menſes, nulla facta injuria; borealibus quibuſdam regionibus, niſi ſemel, ter, quaterve in anno nullum experiuntur mulieres

fluxum

fluxum; rubet apud animantia quaedam, alias pallefcit ſanguis menſtruus; quoniam ideo e conſenſu magno, cuncta inter animantia et vegetantia, melius mihi videtur, voce *menſes* omnino neglecta, fluxum hunc, ſecretionem uterinam dicere.

Priuſquam vero hancce diſſertatiunculam de manibus dimittam, nefas mihi fore exiſtimavi, ſedulam celeb. Prof. Gregorii tacere humanitatem, et ingrata praeterire ſilentio quot quantaque amicitiae pignora, quot benignae comitatis teſtimonia a clariſ. Black exceperim; temere autem inepteque ad illius laudationem initerer, de cujus in philoſophicam rempublicam praeclare meritis, nulla unquam gens aetaſve artium ingenuorum ſtudioſa conticeſſit. Te vero, excellentiſſime Webſter, quem dulci amici vocabulo hic palam compellare potiſſimum juvat, quibus te verbis, quibus grati animi indicationibus proſequar? Quam amica me uſque benevolentia, quamque prudentibus imbueris conſiliis, pergrata ſemper, nec inſuavi recordatione, revolvam.

FINIS.